

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi İnceleme Raporu

24. Dönem 2. Yasama Yılı
2012

Rapor, Komisyonun
19.04.2012 tarihli
toplantısında kabul
edilmiştir.

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KIBRIS TÜRK BARIŞ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI 2'NCİ SINIF ASKERİ CEZA
VE TUTUKEVİ İNCELEME RAPORU

I. BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (Komisyon), 13 Ekim 2011 tarihli 3'üncü toplantısında ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere, Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, Ağrı Milletvekili Mehmet Kerim YILDIZ, Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL, Mardin Milletvekili Abdurrahim AKDAĞ, Sivas Milletvekili Malik Ecdar ÖZDEMİR, İstanbul Milletvekili Atila KAYA, Mersin Milletvekili Ertuğrul KÜRKCÜ'den oluşan bir Alt Komisyon kurmuştur. Komisyonun 24'üncü Dönem 2'nci Yasama Yılı'nın 26 Ocak 2012 tarihli 6'ncı toplantısında alınan kararla, anılan Alt Komisyonun yurtdışında incelemelerde bulunabilmesine imkân tanınmıştır. Söz konusu Karara istinaden, Alt Komisyon 14 Şubat 2012 tarihinde Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi'nde incelemelerde bulunmuştur.

İncelemeyi gerçekleştiren Alt Komisyon üyeleri; Alt Komisyon Başkanı ve Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, Ağrı Milletvekili Mehmet Kerim YILDIZ, Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL, Mardin Milletvekili Abdurrahim AKDAĞ ve Sivas Milletvekili Malik Ecdar ÖZDEMİR'den müteşekkildir. Alt Komisyon üyelerine, Komisyon Uzman Yardımcısı Abdussamed SİĞİRTMAÇ eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi'nde bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşulları, infaz kurumunun fiziki şartları ile yetkili ve görevlilerin kurumda bulunan tutuklu ve hükümlülere karşı tutum ve davranışları bu incelemenin konusunu oluşturmaktadır.

III. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Heyet, 14 Şubat 2012 tarihinde Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi'nde ziyaret gerçekleştirmiştir. Alt Komisyon, inceleme kapsamında Ceza İnfaz Kurumu Müdürü'nden bilgi almış, ardından Kurumun fiziki ve yaşam koşullarına

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ilişkin gözlemlerde bulunmuş; son olarak ise, hükümlü ve tutuklular ile disiplin cezası almış olan asker kişiler ile görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Yapılan görüşmeler, Ceza İnfaz Kurumundan hiçbir görevli olmaksızın gerçekleştirilmiştir.

IV. İNCELEMELER

1. Ceza İnfaz Kurumu Müdürü İle Gerçekleştirilen Görüşme

Alt Komisyona Kurum Müdürü Albay Kerim ÖZ tarafından Ceza İnfaz Kurumu hakkında brifing verilmiştir. Brifing esnasında Hâkim Albay M. Fatih ÇINAR da hazır bulunmuştur.

Brifingde şu bilgiler aktarılmıştır:

- Askeri Ceza ve Tutukevi binası, 1908 yılında Rum bir şahıs tarafından inşa edilmiş, 1963 yılında, zamanın Kıbrıs Hükümeti tarafından satın alınarak, 1974 Barış Harekâtı öncesine kadar, Özel Muhafız Polis Güçlerine ait cezaevi olarak kullanılmıştır. 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi Müdürlüğü, Barış Harekâtı sonrası, 1974 yılında anılan binada konuşlanarak faaliyetine başlamıştır.
- Askeri Ceza ve Tutukevi; 4 Adet dış mekân, 10 Adet iç mekân kamerası ile 24 saat süreyle izlenmekte olup, elde edilen kamera kayıtları 20 gün süresince arşivlenmektedir.
- Askeri Ceza ve Tutukevinin yemekleri Kolordu Komutanlığı mutfağından gelmekte ve bütün görevli askerlerin yemekleri ortaktır.
- Askeri Ceza ve Tutukevinde öğleden sonra 2 saat VCD ve 07:00-21:30 saatleri arasında televizyon izletilmektedir. Yaşam alanında bulunan TV ile Türksat uydusunda bulunan kanallar izlenmektedir.
- Askeri Ceza ve Tutukevinin yaşam alanlarında bulunan kütüphaneden istifade imkânı sağlanmakta ayrıca Kurumun tedarik ettiği bir gazete haricinde, dışarıdan kitap gazete ve dergi aldırılmasına izin verilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Askeri Ceza ve Tutukevinin personel mevcudu 52 kişiden oluşmakta olup, rütbelerine göre dağılımları şöyledir:

Subay	: 1
Astsubay	: 3
Uzman Erbaş	: 1
Erbaş/Er	: 47

- Kurumun barındırma kapasitesi 46 kişi olup dağılımı şöyledir:

Askeri Cezaevi Subay / Astsubay Bölümü

Bayan Koğuşu	: 1 koğuş (1 kişilik)
Erkek Subay Koğuşu	: 1 koğuş (3 kişilik)
Erkek Astsubay Koğuşu	: 1 koğuş (4 kişilik)

Askeri Cezaevi Erbaş / Er Bölümü

Hükümlü Koğuşu	: 1 koğuş (14 kişilik)
Tutuklu Koğuşu	: 1 koğuş (8 kişilik)

Disiplin Cezaevi

Er/Erbaş Koğuşu	: 1 koğuş (16 kişilik)
-----------------	------------------------

(Disiplin Cezaevinde tek koğuş olduğundan sadece erbaş ve erlerin cezaları infaz edilmektedir).

- Kurumda hâlihazırda 2'si hükümlü, 2'si tutuklu ve disiplin cezası almış 6 kişi olmak üzere toplamda 10 kişi bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlemler ile Tutuklu ve Hükümlülerle Gerçekleştirilen Görüşmeler

Ceza İnfaz Kurumu'nda yapılan gözlemlerde fiziki koşullar açısından herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır. Kurumun yeterli derecede bakımlı, tavanları ahşap bir tarihi binaya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bina yapısında kullanılmış ahşap malzemenin dikkate alınarak, Kurum idaresince yangın uyarı sisteminin döşenmiş olması yerinde bir uygulama olmuştur. Bina ısıtmasının klima ile sağlandığı görülmüştür. Koşulların Kıbrıs'ın ılıman ikliminin etkisine de bağlı olarak, ideal sıcaklıkta olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, koşulların ve ortak alanların düzenli ve temiz olduğu görülmüştür.

İnceleme esnasında tutuklu/hükümlü erlerin gün içerisinde koşullardan faydalanmadığı ve ortak alanlarda bulunmalarının zorunlu olduğuna tanık olunmuştur. Kurum idaresi de vermiş olduğu bilgilendirmede, hastalık gibi mazeretlerin bulunması halinde koşullara girilebildiğini ancak normal şartlarda koşullara girişin yasak olduğunu söylemiştir. Tutuklu ve hükümlülerin gün içerisinde koşullardan faydalanmasına izin verilmemesine *Askeri Ceza ve Tutukevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Yönetmelik*'teki ilgili hükmün¹ yanı sıra, koşullarda kamera sisteminin olmaması da Kurum idaresi tarafından gösterilen gerekçeler arasındadır.

İnceleme esnasında, Uğur KANTAR'ın² ölüm olayına karıştığı iddiasıyla yargılanan tutuklu sanık P. Çvş Fırat KESER'in de aralarında bulunduğu, Kurumdaki tüm tutuklu ve hükümlülerle tek tek görüşülmüştür. Görüşülen tutuklu ve hükümlülerin şikâyetleri yargısal sürece ilişkin sorunlardan ibaret olup, Ceza İnfaz Kurumu idaresine yönelik herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir. Bununla birlikte, görüşülen er/erbaşın tek tip siyah kıyafet giydiği kaydedilmiştir.

¹ *Askeri Ceza ve Tutukevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Yönetmelik*'in 54'üncü maddesinde hükümlü ve tutukluların sabah kalkma vaktinden yatma saatine kadar yatakhaneye girmelerinin veya yataklarda yatmalarının yasak olduğu belirtilmektedir.

² Kuzey Kıbrıs Barış Kuvvetleri Komutanlığına bağlı 28'inci Tümen'de askerlik görevini yerine getiren P. Er Uğur KANTAR Paşaköy'deki disiplin cezaevinde kaldığı esnada iddialara göre gardiyanların işkencesi sonucu hayatını kaybetmiş olup, konuyla ilgili yargı süreci halen devam etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İnceleme kapsamında aynı yerleşkede bulunan Disiplin Cezaevi de ziyaret edilmiştir.³ Disiplin Cezaevi koğuşunda yer alan 6 er/erbaşın nöbet talimatına aykırı hareket ve kısa süreli izin süresini geçirme gibi nedenlerle birlik komutanları tarafından 7 günden 14 güne kadar cezalandırılmış askerlerden oluştuğu öğrenilmiştir. Heyetin ziyareti esnasında masa etrafında kitap okumakta olan erbaş/erler, Kurum idaresinden memnun olduklarını, kendilerine hakaret veya kötü muamelede bulunulmadığını belirtmişlerdir.

Alt Komisyonun bu rapor kapsamındaki çalışma alanına doğrudan girmemekle beraber, konunun önemine binaen, Disiplin Cezaevinde bulunan asker kişilerin almış oldukları disiplin cezalarına ilişkin bir parantez açılmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir. Bilindiği üzere, mevzuatımız; disiplin amirlerine hürriyeti bağlayıcı bir ceza olan oda hapsi cezasını dört haftaya kadar verebilme imkânı tanımaktadır.⁴ Ayrıca 1602 sayılı *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu* uyarınca, disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü asker kişilere verilen cezalar yargı denetiminin dışında tutulmaktadır.⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ülkemizi mahkûm ettiği kararlarında⁶ da belirttiği üzere, yetkili bir mahkeme

³ Disiplin Cezaevinin, Askeri Ceza İnfaz Kurumu ile aynı yerleşkede olmasının mevzuata aykırı olmadığı görülmektedir. 14 Ağustos 1987 tarihli *Disiplin Ceza ve Tutukevi Yönergesi*'nin "Askeri Ceza ve Tutukevi ile Bir Arada Olma" başlıklı 5'inci maddesi şöyledir: "*Askeri ceza ve tutukevi bulunan garnizonlarda, güvenlik ve yönetim hizmetlerinin bir elden yürütülmesi, bina ve personel tasarrufu bakımından, gerekli görüldüğü takdirde, disiplin ceza ve tutukevine kapatılanlar ile askeri ceza ve tutukevine kapatılanların birbirlerini görmelerini ve konuşmalarını engelleyecek şekilde fiziki önlemler almak kaydıyla disiplin ceza ve tutukevleri askeri ceza ve tutukevlerinin yanına veya onun bir bölümü olarak kurulabilir. Bu durumda, yönetim ve güvenlik hizmetleri, askeri ceza ve tutukevi müdürünün yetki ve sorumluluğu altında müştereken yürütülür.*"

⁴ 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 168'inci maddesinin ilk fıkrası şöyledir: "*Her amir emri altındaki şahıslara disiplin cezaları vermeğe yetkilidir.*" Aynı Kanunun 165'inci maddesi ise, oda hapsi cezasının en fazla dört hafta olmak suretiyle verilebileceğini kayıt altına almaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesi ise, anılan Kanun hükümlerinin Anayasa ile uyumlu olduğu sonucuna götürmektedir: "*İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.*" Konuyla ilgili bir değerlendirme için bakınız: İter, AKSOYLU (Askeri Hakim); *Hukuk Devleti İlkesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Askeri Disiplin Hukukunun Değerlendirilmesi*, 22 Numaralı Dergi, [tarih yok]. http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_makale_detay.asp?IDNO=73, [Erişim Tarihi: 08.03.2012].

⁵ 04.07.1971 tarih ve 1602 sayılı *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu*'nun 21'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir: "...[D]isiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin amirlerince verilen cezalar yargı denetimi dışındadır." 5982 sayılı Kanun ile 2010 yılında Anayasa'nın 129'uncu maddesinde değişiklik yapılarak anılan maddenin 3'üncü fıkrası "*Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.*" şeklinde değiştirilmiştir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 129'uncu maddesinin 4'üncü fıkrası "*Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır*" şeklinde olup, 3'üncü fıkradaki hükme istisna teşkil ettiği ve böylece anılan Kanun hükmünün Anayasa'ya uygun olduğu öne sürülebilir. Bununla birlikte, böyle bir sonuca hürriyeti bağlayıcı cezaların da disiplin cezası olabileceği ön kabulüyle ulaşılabileceğinin altı çizilmelidir.

⁶ Ayrıntılı bilgi için A.D.-Türkiye davasına (başvuru no: 29986/96) ilişkin karar ile Aytekin Bodur (başvuru no: 19165/06) vd. başvurusu kapsamındaki Pulatlı başvurusu (başvuru no: 38665/07) hakkındaki karara bakınız.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

tarafından verilen bir yargı kararı olmaksızın kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakılması ve bu cezalar için yargı yoluna başvurulamaması, insan hakları açısından sorunlu bir uygulamayı içerisinde barındırmaktadır. Diğer taraftan, Genelkurmay Başkanlığı nezdinde, bahsi geçen sorunları gidermeye yönelik bir mevzuat çalışmasının yürütülmekte olduğunun öğrenilmesi memnuniyet verici bulunmuştur.

V. DEĞERLENDİRME ve SONUC

1. Ceza İnfaz Kurumunun fiziki şartları ve temizliği memnuniyet verici bulunmuştur. Koşullarda kamerayla kayıt alınmıyor olması da olumlu bulunmuştur.

2. Kurum müdürünün Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı 2'nci Sınıf Askeri Ceza ve Tutukevi'nde görevlendirilmeden önce başka bir askeri ceza infaz kurumunda yine aynı vazifeyi yerine getirmiş olması, olumlu bir unsur olarak not edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumlarının idari yönden uzmanlaşmasına olanak tanıyacak bu tip uygulamaların yaygınlaştırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

3. Ceza İnfaz Kurumunda gardiyan olarak istihdam edilmek üzere seçilen erbaş ve erlerde lise mezunu olma, evli olma ve dışarda yöneticilik tecrübesi gibi sorumluluk almayı gerektiren vasıfların aranması olumlu bulunmuştur. Bununla birlikte, geçici personel niteliğinde olan er ve erbaşların ceza infaz kurumunda istihdam edilmesi yerine, aynı görevin profesyonel infaz koruma memurları tarafından yürütülmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

4. Tutuklu ve hükümlü olan subay, astsubay, sivil personel, uzman jandarma ve uzman erbaşların askeri disiplini ihlal etmeyecek nitelikte olması şartıyla kendi sivil kıyafetlerini giymelerine *Askeri Ceza ve Tutukevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Yönetmelik*'in 56'ncı maddesi uyarınca izin verilirken; aynı maddede erbaş ve erlere bu hak tanınmamaktadır. Bu mevzuat düzenlemesine paralel bir şekilde, Kurumdaki erbaş/erlere tek tip siyah kıyafet giyilmesinin şart koşulduğu gözlemlenmiştir. Anılan mevzuat hükmünün erbaş ve erlere de sivil kıyafet giyebilme hakkı tanınması doğrultusunda düzenlenerek uygulamanın değiştirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

5. Bağımsız ve yetkili bir yargı merciinin kararı bulunmaksızın birlik komutanlarının kararı ile disiplin cezaevlerinde asker kişilerin hürriyetinden mahrum bırakılması ülkemizin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmaların ihlalini netice vermektedir. Bu olumsuz uygulamanın ortadan kaldırılması için hâlihazırda yürütülmekte olduğu öğrenilen mevzuat çalışmalarının neticeye ulaştırılması hususunda yapılacakların, insan haklarının korunmasına hizmet edeceğini, önemle vurgulamak gerekmektedir.

Murat YILDIRIM

Çorum Mv. Alt Komisyon Başkanı

Mehmet Kerim YILDIZ

Ağrı Mv.

Ahmet Salih DAL

Kilis Mv.

Abdurrahim AKDAĞ

Mardin Mv.

İncelemeye Katılmadı

İncelemeye Katılmadı

Malik Ecdar ÖZDEMİR

Sivas Mv.

Atila KAYA

İstanbul Mv.

Ertuğrul KÜRKCÜ

Mersin Mv.

Komisyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>
adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA
Tel: 0 312 420 56 44-45 – 420 53 99 **Faks:** 0 312 420 53 94
E-posta: insanhaklarikom@tbmm.gov.tr